

วิเคราะห์การดำเนินงานและงบประมาณของ อ.ส.ท.

ก. นโยบายของ อ.ส.ท.

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ท. ได้กำหนดวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของ อ.ส.ท. ในการดำเนินงานไว้ที่ อ.ส.ท. ได้วางนโยบายเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชกฤษฎีกาดังต่อไปนี้

1. วางนำหนักการปฏิบัติงานไปในด้านการเผยแพร่โฆษณาเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่โฆษณาประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและสนใจแก่ชาวต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการชักจูงให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้มีรายได้อันเป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติ นอกจากการเผยแพร่โฆษณาไปยังต่างประเทศแล้ว ก็ได้มีการเผยแพร่ความสำคัญ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ประชาชนในประเทศโคทราย ัวควย

2. ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชนภายในประเทศ ทั้งในด้านการจัดบริการนำเที่ยว การขนส่ง โรงแรม ภัตตาคาร และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

3. ประสานงานและร่วมมือของกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศของย่านหรือของสหพันธ์ของกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศโดยใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางวิชาการ ผลงานทางสถิติ ตลอดจนการสนับสนุนในด้านการเผยแพร่โฆษณาระหว่างกันและกันโดยตรง

4. สนับสนุนการพัฒนาศถานที่ท่องเที่ยวและการพัฒนาท้องถิ่นของรัฐ โดยการให้ข้อเสนอแนะ การช่วยเหลือในการสำรวจ การดำเนินงานโฆษณาเผยแพร่ และการจัด

1 อ.ส.ท., "การบริหารงานของ อ.ส.ท." ผลงานในรอบ 5 ปีของ อ.ส.ท.

นำเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นนั้น ๆ

5. พยายามดำเนินการปฏิบัติงานโดยประหยัด ทั้งกำลังคนและกำลังเงินเท่าที่จะทำได้

จากนโยบายของ อ.ส.ท. ที่ได้วางไว้ จะเห็นได้ว่าเน้นหนักไปทางด้านการโฆษณาเผยแพร่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ส่วนด้านอื่น ๆ ก็มีเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการส่งเสริมประสานงาน สนับสนุนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ใคร่ระบุไว้อย่างชัดเจน เพราะจะเป็นผลเนื่องมาจากวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกานั้น ไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในบทที่ 3 ดังนั้นนโยบายของ อ.ส.ท. จึงเน้นหนักไปทางด้านการโฆษณาเผยแพร่ ซึ่งเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาแล้วอย่างชัดเจนไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานมากนัก

ข. วิเคราะห์การดำเนินงานและงบประมาณของ อ.ส.ท.

สำหรับการดำเนินงานของ อ.ส.ท. นั้นโดยยึดเอานโยบายที่ได้วางไว้เป็นหลักในการดำเนินงาน ดังนั้นผลงานที่ผ่านมาจึงเน้นหนักไปทางด้านการโฆษณาเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบาย ดังรายงานของคณะสำรวจธนาคารโลกเมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ อ.ส.ท. ไว้ว่า "...กิจกรรมของ อ.ส.ท. ใน 2-3 ปีที่ผ่านมา มีดังนี้ 1. การรวบรวมสถิติ 2. การส่งเสริมในต่างประเทศ และ 3. การจัดการวิสาหกิจของรัฐ 3 แห่ง (โรงแรม 2 แห่ง สนามกอล์ฟ 1 แห่ง)... ซึ่งเห็นได้ชัดแจ้งว่า อ.ส.ท. ได้ทำหน้าที่ 2 ประการแรกได้ผลดี ทั้งที่ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานน้อย..."² นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังได้เข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ และริเริ่มงานด้านอื่น ๆ บางเล็กน้อย เช่น การวางแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ การอบรมมัคคุเทศก์ เป็นต้น ฉะนั้น จึงพอจะสรุปผลงานที่ผ่านมาของ อ.ส.ท.

² คณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก, เรื่องเดิม หน้าเดิม.

ไคคังนี้ คือ

1. การเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว
3. การดำเนินงานสถานตากอากาศ 3 แห่ง
4. การเข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ
5. อื่น ๆ

สำหรับงบประมาณในการดำเนินงานของ อ.ส.ท. ดังที่คณะสำรวจของธนาคารโลก ได้แสดงความเห็นไว้ นั้น ก็เนื่องมาจากรัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยตัดทอนงบประมาณที่ อ.ส.ท. เสนอขอไป เป็นจำนวนมากทุกปี ดังจะเห็นได้จากตัวเลขงบประมาณในช่วงระยะเวลา 8 ปีที่ อ.ส.ท. ได้เสนอขอไป และที่ได้รับจัดสรรในตารางที่ 8 จึงทำให้การดำเนินงานของ อ.ส.ท. ไม่คล่องตัวและไม่สามารถดำเนินการได้กว้างขวางตามแผนการดำเนินงานที่ได้วางไว้ ซึ่งจะพิจารณาได้จากตัวอย่างรายละเอียดของการดำเนินงานของ อ.ส.ท. ในปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2517 ดังต่อไปนี้คือ

1. การเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยว

การเผยแพร่และโฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ได้ดำเนินการมุ่งต่อผู้ประกอบการทางด้านการท่องเที่ยวอันได้แก่สายการบิน สายการบินเรือ บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น และมุ่งโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งมีวิธีดำเนินการอยู่หลายวิธี โดยแยกตามแหล่งที่จะเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ³

- ก. เผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ
- ข. เผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

³ ประเมินผลงานของฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 8 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2511-2519 ของ อ.ส.ท.⁴

ปีงบประมาณ	งบประมาณรายจ่ายประจำปี		
	เสนอขอ	จัดสรรให้	จำนวนที่ถูกต้อง
2511	10,000,000	7,850,000	2,150,000
2512	15,000,000	10,945,184	4,054,816
2513	20,000,000	12,805,100	7,194,900
2514	25,000,000	14,289,000	10,711,000
2515	77,096,000	25,000,000	52,096,000
2516	35,000,000	25,000,000	10,000,000
2517	53,800,000	27,668,000	26,132,000
2518	56,936,000	31,138,000	24,798,000
2519	98,000,000	-	-

ก. การเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อกระตุ้นและชักจูงให้คนภายในประเทศสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวเมื่อยามว่างหรือเวลาที่ต้องการพักผ่อน ซึ่งจะช่วยให้การหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น และช่วยค่าจุนจุกิจท่องเที่ยวในระยะที่มีขาดดุลของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสร้างความเจริญในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อปรับปรุงให้อยู่ในขั้นที่จะสามารถรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศได้ สำหรับผลที่ผ่านมาของ อ.ส.ท.

⁴ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

พอสรุปได้ดังนี้ คือ⁵

1. จัดทำวารสารต่าง ๆ คือ วารสาร อ.ส.ท. HOLIDAYTIME IN THAILAND สำหรับแนะนำ เผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในประเทศ ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับความสะดวกในเรื่องการเดินทาง สถานที่พักต่าง ๆ และเผยแพร่เสนอผลงานของ อ.ส.ท. คอย ซึ่งวารสารเหล่านี้ได้นำออกจำหน่ายแก่ประชาชนโดยทั่วไป ตามปกติแล้ว วารสารเหล่านี้ควรทำแจกฟรีหรือจำหน่ายในราคาที่ถูกที่สุด เพื่อเผยแพร่ดึงดูดความสนใจให้อ่านกันอย่างกว้างขวางโดยทั่วไป แต่เนื่องจาก อ.ส.ท. มีเงินงบประมาณชดเชยการขาดทุนจากการจัดทำวารสารเหล่านี้ไม่มากนัก ดังตัวเลขในตารางที่ 9 จึงทำให้ราคาจำหน่ายวารสารแพงเท่ากับหนังสือในท้องตลาดโดยทั่ว ๆ ไป อันเป็นผลให้จำนวนที่จำหน่ายได้ไม่มากเท่าที่ควร จึงทำให้การเผยแพร่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางค่านี้นี้ไม่กว้างขวางมากนัก

ตารางที่ 9 งบประมาณชดเชยการขาดทุนในการจัดทำวารสาร ปี พ.ศ. 2516-2517⁶

รายการ	รับ	จ่าย	งบประมาณชดเชยการขาดทุน
รายละเอียดในปี พ.ศ. 2516	1,755,103.13	1,871,428.60	116,325.47
รายละเอียดในปี พ.ศ. 2517	2,235,827.25	2,361,950.80	126,123.55

⁵ ประเมินผลจากฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท.

⁶ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

2. จัดทำและแจกจ่ายเอกสารโฆษณาเกี่ยวกับการแนะนำในการท่องเที่ยว อันได้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งพิมพ์ไว้หลายภาษาคือ อังกฤษ ไทย สเปน ญี่ปุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานต่าง ๆ ในการชี้แจงและตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยว และในขณะนี้ อ.ส.ท. มีสำนักงานสาขาภายในประเทศอยู่ 4 แห่งคือ หาดใหญ่ ภูเก็ต เชียงใหม่ และกาญจนบุรี ซึ่งนับว่ายังไม่ค่อยมาก เพราะในการที่จะพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคนั้น หน่วยงานที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและให้ข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง แต่ อ.ส.ท. ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้กว้างขวางเต็มที่ ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาค่านงบประมาณ ดังตัวอย่างของตัวเลขงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ อ.ส.ท. ในปี พ.ศ. 2516 และ 2517 เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของสาขาในประเทศ โดยเฉพาะในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 งบประมาณค่าใช้จ่ายของสาขาในประเทศของ อ.ส.ท. ปี พ.ศ. 2516-2517⁷

รายการค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม การท่องเที่ยว	เสนอขอ	จัดสรรให้	จ่ายจริง
ค่าใช้จ่ายสำนักงานในประเทศปี พ.ศ. 2516	271,000	198,900	198,900
ค่าใช้จ่ายเปิดสำนักงานขอนแก่นปี พ.ศ. 2516	310,000	-	-
ค่าใช้จ่ายสำนักงานในประเทศปี พ.ศ. 2517	629,000	291,300	330,072

⁷ เรื่องเดียวกัน.

จะเห็นได้ว่างบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ อ.ส.ท. ใช้จ่ายในสำนักงานสาขาในประเทศนั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพราะต้องแย่งสรรเงินมาใช้ในสำนักงานสาขา เนื่องจากเห็นว่าสำคัญและจำเป็น ส่วนการเปิดสำนักงานสาขาใหม่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้ง ๆ ที่ อ.ส.ท. ได้พิจารณาและสำรวจแล้วว่าควรที่จะเพิ่มสำนักงานสาขา จึงได้เสนอของงบประมาณไป แต่ก็ไม่ได้รับการจัดสรรให้ ฉะนั้นปัญหาความงบประมาณจึงเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบกระเทือนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศในด้านการจัดตั้งสาขาตัวแทนขึ้น

3. จัดงานพิธี งานแสดงในวงการวัฒนธรรม ศิลปกรรม อันได้แก่การร่วมมือกับคณะกรรมการจังหวัดสุรินทร์และการรถไฟแห่งประเทศไทยในการจัดการแสดงของช่างที่จังหวัดสุรินทร์เป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นที่สนใจมากทั้งประชาชนในประเทศและชาวต่างประเทศ และเมื่อปี พ.ศ. 2517 มีคนเดินทางไปชมงานที่จังหวัดสุรินทร์ ประมาณ 6 หมื่นคน ในการจัดงานเพียง 2 วัน⁸

สำหรับเงินงบประมาณในการดำเนินงานค่านี้อ.ส.ท. ได้รับรายได้จากค้ำบัตรเข้าชมมาช่วยชดเชยค่าใช้จ่ายในการจัดงานแสดงขึ้น ดังตัวเลขรายรับรายจ่ายจากการจัดงานช่างที่จังหวัดสุรินทร์ ในตารางที่ 11

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸ อ.ส.ท., "เที่ยวเมืองไทยเพื่อกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ชนบท,"

ตารางที่ 11 รายรับรายจ่ายจากการจัดงานช้างที่จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2516 - 2517⁹

รายการ	พ.ศ. 2516	พ.ศ. 2517
รายรับ	271,539.80	102,656.77
รายจ่าย	250,985.77	184,766.33
	20,554.03	(82,109.56)

ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปแล้วการจัดงานแสดงเผยแพร่พิธี ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม ของชาตินั้น ถ้าต้องการรักษาให้คงไว้ตลอดไปและเป็นที่ยึดมั่นกันอย่างกว้างขวางแล้ว ก็ควรจะจัดให้คนเข้าชมฟรี โดยเฉพาะการจัดงานช้างที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสามารถชักจูงให้คนในประเทศและชาวต่างประเทศเดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดสุรินทร์ได้มากพอสมควร ก็ย่อมจะทำให้คนเดินทางไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสุรินทร์มากกว่าที่เป็นอยู่อย่างแน่นอน เพราะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเดินทางไปเที่ยวไม่มากนัก แต่ทั้งนี้ อ.ส.ท. และคณะกรรมการจังหวัดสุรินทร์ไม่มีเงินงบประมาณเผยแพร่ทางด้านนี้เพียงพอ จึงจำเป็นต้องเก็บค่าบัตรเข้าชมในงานชกเชยค่าใช้จ่ายบ้าง ซึ่งทำให้การส่งเสริมการเดินทางไปเที่ยวชมงานช้างที่จังหวัดสุรินทร์ไม่สามารถแพร่หลายไปยังชนทุกระดับชั้นกว้างขวางเท่าที่ควร

4. โฆษณาและเผยแพร่ข่าวสารหรือบทความเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งแสดงข่าวและเสนอข่าวสารการดำเนินงานของ อ.ส.ท. ให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบผ่านทางคานสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ วารสาร นิตยสาร และโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่ง

การโฆษณาเผยแพร่ในดำนนี้ทำได้ไม่มากนัก เพราะงบประมาณที่ได้รับมีจำกัด ถ้าจะโฆษณาอย่างเต็มที่ตลอดทั้งปี ก็ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากเกินกว่างบประมาณที่ได้รับอย่างแน่นอน

ตารางที่ 12 งบประมาณการโฆษณาเผยแพร่ในประเทศ ปี พ.ศ. 2516-2517¹⁰

รายการ	2516	2517
งบประมาณโฆษณาเผยแพร่ในประเทศ	40,000	50,000
1. โฆษณาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ	10,000	10,000
2. ค่าจัดทำโฆษณาทางโทรทัศน์และโรงภาพยนตร์ เกี่ยวกับกิจการ อ.ส.ท.	5,000	10,000
3. ค่าจัดทำเอกสารโฆษณาเผยแพร่	10,000	15,000
4. ค่าโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน	15,000	15,000

ดังนั้น อ.ส.ท. จึงได้ดำเนินการในรูปของการให้ความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือและโฆษณาให้บ้าง มากกว่าที่จะวางใจกันอย่างจริงจัง เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

5. จัดนิทรรศการในประเทศร่วมกับสมาคมและสถาบันอื่น ๆ อันได้แก่การจัดงานแสดง ศิลปวัฒนธรรม ประมวลภาพถ่าย จัดฉายภาพยนตร์ ใสลด และแจกจ่ายเอกสารในงาน เพื่อเผยแพร่โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดนิทรรศการตามวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของทางราชการและศาสนา ซึ่งเงินงบประมาณในดำนนี้ของ อ.ส.ท. ที่ได้รับการจัดสรรให้ในแต่ละปีก็มีไม่มากนัก ดังเช่นตัวเลขในตารางที่ 13

¹⁰ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 13 งบประมาณในการจัดนิทรรศการในประเทศ ปี พ.ศ. 2516-2517¹¹

รายการ	พ.ศ. 2516	พ.ศ. 2517
งบประมาณในการจัดนิทรรศการในประเทศ	25,000	30,000

อย่างไรก็ตามเงินงบประมาณในค่านี้นี้ยังถูกแบ่งสรรไปใช้ในโครงการอื่นที่ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอเป็นจำนวนมาก เช่น การจัดนิทรรศการในต่างประเทศ ค่าใช้จ่ายสำนักงานในต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะ อ.ส.ท. เห็นว่าก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าและจำเป็นกว่า ฉะนั้น จากเงินงบประมาณที่มีจำกัดจึงทำให้ผลงานในค่านี้นี้แทบจะไม่ปรากฏเลย และที่ได้จัดทำไปก็ปลีกย่อยใช้เงินงบประมาณน้อยมาก เช่น การจัดดอกไม้วันเฉลิมพระชนมพรรษา การจัดสถานที่ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งชมพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

6. การจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนโครงการของรัฐบาลและสอดคล้องกับเหตุการณ์ในขณะนั้น เช่น เมื่ออีสานประสบความแห้งแล้งในปี พ.ศ. 2517 อ.ส.ท. ก็ได้จัดกิจกรรมทางโทรทัศน์และโฆษณาในวารสาร หนังสือพิมพ์ เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนความเป็นอยู่ของอีสาน และชักจูงเชิญชวนให้ประชาชนโดยทั่วไปสนใจเดินทางไปเที่ยวอีสานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยกระจายรายได้และความเจริญไปสู่อีสาน ทำให้การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจดีขึ้น และเพิ่มงานให้คนอีสานทำมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานค่านี้นี้เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้า และ อ.ส.ท. ก็ไม่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณสำรองเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษไว้ ฉะนั้น การปฏิบัติงานค่านี้นี้จึงต้องแบ่งสรรเงินงบประมาณมาจากโครงการอื่น ดังเช่นในปี พ.ศ. 2517 อ.ส.ท. ใช้เงินถึง

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

130,888.75 บาท ในการเผยแพร่โฆษณาอีสานทางโทรทัศน์เพื่อดึงดูดความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไปให้เดินทางไปท่องเที่ยวทางอีสาน ซึ่งย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานของโครงการอื่น ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ เช่น การจัดทำ Sale Presentation การจัดนิทรรศการในประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังได้มีการจัดขบวนนำเที่ยวในทำนองบุกเบิกไปทางภาคอีสานด้วย คือ ขบวน อ.ส.ท. เยือนอีสาน เพื่อบุกเบิกแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และเป็นความช่วยเหลือกระตุ้นให้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในอีสาน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมสนับสนุนงานโครงการพิเศษให้ได้ผลยิ่งขึ้น และช่วยประหยัดเงินงบประมาณที่มีอยู่จำกัดด้วย เพราะมีรายได้จากการจัดขบวนนำเที่ยวมาช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่โฆษณาไคบาง จึงเป็นการเผยแพร่โฆษณาที่ไม่กว้างขวางนัก เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเงินงบประมาณ

ข. การเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวในต่างประเทศ อ.ส.ท. ได้เผยแพร่โฆษณาโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่ามุ่งโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวและโคผลดีเช่นกัน ดังสถิติในปี พ.ศ. 2512 มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนถึง 80% ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยอาศัยการแนะนำและให้บริการของบริษัทนำเที่ยว¹² อย่างไรก็ตามการโฆษณามุ่งโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวก็ยังจำเป็นที่จะต้องกระทำอยู่ เพราะมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่เดินทางไปท่องเที่ยวเองโดยไม่ได้อาศัยบริการนำเที่ยว ซึ่งการโฆษณาทั้ง 2 ด้านนี้ได้ดำเนินการอยู่หลายวิธีคือ¹³

1. จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่โฆษณา ภาษาต่างประเทศหลายภาษาไปแจกจ่ายในต่างประเทศที่เป็นตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ หรือคาดว่าจะเป็ตลาดในอนาคต โดยแจกผ่านธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศนั้น หรือสำนักงานสาขาของ อ.ส.ท. ในต่างประเทศและสถานทูต ซึ่งงานด้านนี้ อ.ส.ท. ได้วางแผนการจัดพิมพ์ไว้เป็นจำนวนมาก

¹² Results of survey of visitor to Thailand (Travel Research International Inc., 1967), p. 12.

¹³ ข้อมูลจากฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท.

เพื่อแจกจ่ายได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงกัน เพราะเห็นว่ามีควมสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะจูงใจให้ชาวต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเดินทางเข้ามาหรือแวะเที่ยวใดวิธีหนึ่ง แต่เมื่อ อ.ส.ท. เสนอของงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อรัฐบาลก็ถูกตัดทอนลงทุกปี ทำให้การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่โฆษณาอยู่ในขอบเขตของงบประมาณ และเมื่อมีความจำเป็นต้องจัดพิมพ์ให้ทันสมัยตามรสนิยมของตลาดแข่งกับคู่แข่งอื่นได้ ก็ต้องจัดงบประมาณจากงานด้านอื่นมาช่วย ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่องานบางโครงการต้องเลิกลงมือ หรือบางโครงการก็ทำได้แต่เพียงเล็กน้อยจนแทบจะไม่เป็นโครงการ เช่น การยกเลิกโครงการ Sale Presentation ในปี พ.ศ. 2517 เป็นต้น

ตารางที่ 14 งบประมาณค่าผลิตเอกสารโฆษณาและค่าส่งในปี พ.ศ. 2516-2517¹⁴

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
ค่าผลิตเอกสารโฆษณาและค่าส่งในปี พ.ศ. 2516	4,700,000	2,957,313.83
ค่าผลิตเอกสารโฆษณาและค่าส่งในปี พ.ศ. 2517	5,595,000	3,577,000.00

2. โฆษณาในหนังสือพิมพ์ วารสาร ของต่างประเทศ ทั้งวารสารของผู้อ่าน โดยทั่วไปและวารสารสำหรับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ซึ่งการโฆษณาในค่านี้นี้จะพิจารณาถึงแนวโน้มของตลาดการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย เพื่อรักษาตลาดเดิมไว้และแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวใหม่ไปพร้อมกัน ซึ่งในแต่ละปีที่ อ.ส.ท. ได้เสนอของงบประมาณค่านี้นี้ไปนั้น อ.ส.ท. ไม่เคยได้รับการจัดสรรให้ครบตามที่ได้ออกเสนอขอไป ดังข้อมูลในตารางที่ 15

¹⁴ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 15 งบประมาณค่าใช้จ่ายโฆษณาในวารสารต่างประเทศ
ปี พ.ศ. 2516-2517¹⁵

รายการ	เสนขอ	จัดสรรให้
ค่าใช้จ่ายในหนังสือวารสารต่างประเทศปี พ.ศ. 2516	1,133,000	737,831.29
ค่าใช้จ่ายในหนังสือวารสารต่างประเทศปี พ.ศ. 2517	2,643,000	855,111.51

ดังนั้นแผนงานที่ อ.ส.ท. ได้กำหนดไว้จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับ จึงทำให้การโฆษณาในคานนี้ไม่สามารถดำเนินการได้กว้างขวางตลอดปริมาณจำนวนวารสารที่วางแผนจะโฆษณา ลง เช่นในปี พ.ศ. 2516 อ.ส.ท. ได้วางแผนงานที่จะลงโฆษณาในวารสารต่างประเทศ จำนวน 32 ฉบับ แต่ อ.ส.ท. ได้โฆษณาไปเพียง 22 ฉบับเท่านั้น และในปี พ.ศ. 2517 ก็ได้ลงโฆษณาเพียง 20 ฉบับจากแผนงานที่กำหนดไว้ 30 ฉบับ ซึ่งจำนวนวารสารที่ถูกคัดออกไปไม่ได้ลงโฆษณานั้น ก็ล้วนแล้วแต่เป็นตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่แล้ว และบางแห่งก็เป็นตลาดแห่งใหม่ที่ อ.ส.ท. กำลังแสวงหาอยู่ซึ่ง อ.ส.ท. ได้พิจารณาแล้วว่าควรที่จะโฆษณา แต่เมื่อมีความจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ อ.ส.ท. จึงต้องคัดถอนลงไปบ้าง

นอกจากนี้จำนวนครั้งที่ลงโฆษณาก็จำเป็นต้องลดลงไปด้วย เช่นในปี พ.ศ. 2517 อ.ส.ท. ได้วางแผนที่จะลงโฆษณาในวารสาร Pacific Travel News (U.S.A.) จำนวน

6 ครั้ง แต่ต้องลดปริมาณลงเหลือเพียง 3 ครั้งเท่านั้น และบางรายการก็เปลี่ยนเป็นวารสารอื่นที่คิดค่าโฆษณาถูกกว่า เช่น เปลี่ยนจากวารสารของผู้อ่านโดยทั่วไปเป็นวารสารของผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้น ข้อจำกัดทางค่านงงบประมาณจึงเป็นปัญหาสำคัญในการโฆษณาเผยแพร่การท่องเที่ยวในหนังสือพิมพ์ วารสารต่างประเทศทำให้ อ.ส.ท. ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้กว้างขวางตามแผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จเชิงโตกาวหน้าของการท่องเที่ยวของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. จัดทำรายการ Familiarization Visit คือ เชิญชาวต่างประเทศที่อยู่ในวงการธุรกิจท่องเที่ยว เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยที่ อ.ส.ท. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ ซึ่ง อ.ส.ท. ก็ได้รับความร่วมมือจากสายการบินและโรงแรมต่าง ๆ ลดราคาให้เป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับเชิญมาก็ได้ใช้อำนาจที่ประกอบอยู่ เช่น นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ ตัวแทนของบริษัทนำเที่ยว เป็นต้น ช่วยโฆษณาเผยแพร่ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศไทย สำหรับการเชื้อเชิญในแต่ละครั้งนั้นอาจจะเชิญมาเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นคน ๆ ไป เช่น อ.ส.ท. เล็งเห็นว่าแถบยุโรปจะเป็นตลาดท่องเที่ยวแหล่งใหญ่สำหรับประเทศไทยในอนาคต อ.ส.ท. ก็จะพยายามเผยแพร่และโฆษณาขยายตลาดในแถบนั้น จึงได้จัดรายการ Familiarization Visit ขึ้นในปี พ.ศ. 2517 โดยเชิญนักเขียนจากประเทศในยุโรปเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประเทศละ 2 คน เป็นต้น¹⁶

นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังได้ร่วมมือกับธุรกิจท่องเที่ยวของเอกชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ร่วมมือกับสายการบินแอร์สยามในการเปิดสายการบินใหม่ โดยเชิญสื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 6-12 ธันวาคม พ.ศ. 2517¹⁷ ซึ่งสื่อมวลชนเหล่านี้จะช่วยให้เกิดประโยชน์

¹⁶ ประเมินผลงานจากฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมของ อ.ส.ท.

¹⁷ สำเนาหนังสือ อ.ส.ท. ที่ สร.2221/204 ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517.

ในด้านการโฆษณาเผยแพร่ให้แก่ประเทศมาก เพราะเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในสหรัฐมาก เช่น Los Angeles Times, Sanfrancisco Chonicles. Chicago Tribune เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผลงานที่ผ่านมาในคานนี้ของ อ.ส.ท.ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการใดกว้างขวางตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และการดำเนินงานในบางครั้งก็มีผลกระทบกระเทือนต่องานโครงการอื่น เพราะต้องแบ่งสรรเงินงบประมาณมาใช้ในคานนี้ ซึ่งจะได้จากตัวเลขในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 งบประมาณค่าใช้จ่ายในการ เชื้อสู่มวลชนและผู้ประกอบธุรกิจ
ทองเที่ยวในปี พ.ศ. 2516-2517¹⁸

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	จ่ายจริง
ค่าใช้จ่ายในการ เชื้อสู่มวลชนและผู้ประกอบ ธุรกิจทองเที่ยวปี พ.ศ. 2516	1,000,000	542,000.00	661,820.01
ค่าใช้จ่ายในการ เชื้อสู่มวลชนและผู้ประกอบ ธุรกิจทองเที่ยวปี พ.ศ. 2517	1,000,000	845,822.49	845,822.49

ดังนั้น ข้อจำกัดของงบประมาณที่ อ.ส.ท. ได้รับ จึงทำให้การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2516 จ่ายเกินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพราะต้องดำเนินงานให้ทันต่อเหตุการณ์ของตลาดในขณะนั้น ส่วนในปี พ.ศ. 2517 นั้น อ.ส.ท.ได้วางแผนที่จะเชื้อสู่มวลชน

¹⁸ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชี.

และผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมาประเทศไทยอย่างน้อย 30 คน แต่ก็เชิญมาได้เพียง 20 คนเท่านั้น ฉะนั้นปัญหาความงบประมาณจึงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานด้านนี้

4. จักรนิทรรศการในต่างประเทศซึ่งได้แก่การจัดงานพิธี หรืองานแสดงอันเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปกรรม การค้าหรือการศึกษา ที่ดึงดูดความสนใจชาวต่างประเทศ ตลอดจนการแจกจ่ายเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวและจัดฉายภาพยนตร์ สไลด์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย เพื่อเผยแพร่โฆษณาประเทศไทยให้ชาวต่างประเทศรู้จักกันอย่างกว้างขวางและสนใจที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยที่ อ.ส.ท. จัดเอง หรือร่วมมือกับธุรกิจท่องเที่ยวในต่างประเทศ เช่น เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 อ.ส.ท. ได้ร่วมมือกับโรงแรมเฮลซิงกิอินเตอคอนติเนนทัลและบริษัทนำเที่ยวในประเทศฟินแลนด์จัดงาน Thai's Week ขึ้นที่โรงแรมเฮลซิงกิอินเตอคอนติเนนทัล โดย อ.ส.ท. ได้ส่งนางศิลปไทย พอครวไทยไปร่วมในงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามงานด้านนี้ของ อ.ส.ท. ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ กว้างขวางนัก บางโครงการก็ต้องเลิกกันไป บางโครงการก็ต้องเปลี่ยนสถานที่ใหม่ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากผลของงบประมาณที่ อ.ส.ท. ได้รับจัดสรรนั่นเอง ดังตัวเลขในตารางที่ 17 เช่น เปลี่ยนสถานที่การจัดนิทรรศการจากประเทศที่ไม่มีสาขาในต่างประเทศมาเป็นประเทศที่มีสาขายอยู่ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการนิทรรศการก็อาจจะไม่ได้ผลสูงสุดตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพราะประเทศที่วางแผนจะจัดนิทรรศการครั้งแรกนั้นอาจจะเป็นตลาดแห่งใหม่ที่ อ.ส.ท. กำลังแสวงหาอยู่ก็เป็นได้ ฉะนั้นจึงทำให้การเผยแพร่โฆษณาในค่านี้นี้ไม่สามารถดำเนินการได้กว้างขวางตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้มากนัก

ตารางที่ 17 งบประมาณค่าจัดนิทรรศการในต่างประเทศ
ปี พ.ศ. 2516-2517¹⁹

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
ค่าจัดนิทรรศการในต่างประเทศปี พ.ศ.2516	375,000	207,029.91
ค่าจัดนิทรรศการในต่างประเทศปี พ.ศ.2517	1,770,000	230,000.00

5. จัดทำ Sale Presentation ในประเทศที่มีแนวโน้มทางการท่องเที่ยวสูง เพื่อรักษาตลาดไว้ และเพิ่มอัตราการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่นในปี พ.ศ. 2516 อ.ส.ท. ได้จัดรายการ Sale Presentation ที่ประเทศเยอรมัน โดยจัดงานเลี้ยงขึ้นในเมืองต่าง ๆ อาจจะเป็นงานเลี้ยงคอกเทลหรือคินเนอร์แก้วแทนของธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ สื่อมวลชนและจัดให้มีการฉายภาพยนตร์ สไลด์เกี่ยวกับประเทศไทย โชนานาฏศิลป์ไทย การต่อสู้ป้องกันตัว เป็นต้น ซึ่งเป็นการจูงใจและเชิญชวนให้บุคคลเหล่านั้นไปอาศัยที่ประกอบอยู่เป็นเครื่องมือในการช่วยโฆษณาเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย

แต่การดำเนินงานด้านนี้ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้กว้างขวางเต็มที่นักเช่นกัน เพราะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ดังข้อมูลในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 งบประมาณค่าใช้จ่ายในการเสนอการช่ยด้วยการบรรยายประกอบ
สไลด์ปี พ.ศ. 2516-2517²⁰

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	จ่ายจริง
ค่าใช้จ่ายในการเสนอการช่ยปี พ.ศ. 2516	1,334,000	1,000,000	1,052,285.98
ค่าใช้จ่ายในการเสนอการช่ยปี พ.ศ. 2517	1,200,000	1,000,000	-

จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2516 นั้นงบประมาณที่เสนอขอไปได้ถูกตัดทอนลง อ.ส.ท. จึงต้องดำเนินการอย่างประหยัดให้อยู่ในขอบเขตของงบประมาณที่ได้รับ แต่ อ.ส.ท. ก็ยังได้จ่ายเงินเกินงบประมาณไป เพราะจำเป็นจริง ๆ ถึงกระนั้นก็ตาม อ.ส.ท. ก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานได้ ดังข้อมูลในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบแผนงานในการเสนอการช่ยกับผลงานที่ผ่านมาใน
ปี 2516²¹

แผนงาน	ผลการดำเนินงาน
1. ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา 5 เมือง 10 วัน (พนักงาน อ.ส.ท. ระดับ 1 คน นางศิลปิน 2 คน หัวหน้าสำนักงานนิวยอร์กและลอสแอนเจลิสแห่งละ 2 คน	1. ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสาขา เป็นผู้ดำเนินการ

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

²¹ ข้อมูลจากฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 19 (ต่อ)

แผนงาน	ผลการดำเนินงาน
2. ในยุโรป 8 เมือง 10 วัน	2. เสนอการขายได้ 5 เมือง 10 วัน
3. ในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ 3 เมือง 10 วัน	3. เปลี่ยนเป็นฮ่องกง สิงคโปร์และ มาเลเซีย
4. ในญี่ปุ่น 3 เมือง 10 วัน	4. เปลี่ยนเป็นจัดร่วมกับบริษัท Sapporo Kynoel Co., Ltd. 2 ครั้ง ทำ ให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานนั้นไม่สามารถที่จะทำได้กว้างขวางตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ต้องลดจำนวนวัน จำนวนเมืองที่จะเสนอการขาย และเปลี่ยนสถานที่ไปบ้างตามความเหมาะสมของงบประมาณและสถานการณ์ในขณะนั้น ฉะนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับจึงไม่ได้ผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในแผนงาน

สำหรับในปี พ.ศ. 2517 นั้น แม้ว่า อ.ส.ท. จะได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ แต่สถานะเศรษฐกิจของประเทศในปี พ.ศ. 2517 ทำให้ อ.ส.ท. จำเป็นต้องปรับเงินเดือนให้พนักงานเพื่อความเหมาะสมเช่นเดียวกับสถาบันอื่น ๆ เพราะ อ.ส.ท. ไม่ได้รับเงินจัดสรรเกี่ยวกับการปรับเงินเดือน จึงจำเป็นต้องจัดสรรเงินในส่วนของ การ Sale Presentation ไปให้²² ฉะนั้นงานในโครงการต่าง ๆ ที่ไดวางแผนไว้ต้องเลิกลงไป เพราะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ส่วนงบประมาณที่เหลือจากการปรับเงินเดือน อ.ส.ท.

²² ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ได้เจ็ลี่ยไปยังงานส่งเสริมคานอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานกว้างขวางและคล่องตัวยิ่งขึ้น เพื่อชดเชยงานคาน Sale Presentation ที่ไม่ได้ดำเนินการ เช่น การจัดนิทรรศการ ในต่างประเทศ เป็นต้น

6. อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือกับชาวต่างประเทศและบริษัทต่าง ประเทศที่เข้ามาทำกิจกรรมโดยอาศัยวัตถุประสงค์ในประเทศไทย เช่น นักเขียนชาวต่างประเทศ ที่ต้องการคนควาเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย ได้ขอความร่วมมือมายัง อ.ส.ท. ให้ อำนวยความสะดวกในคานต่าง ๆ ให้ โดยที่นักเขียนเหล่านั้นจะเสนอประวัติและผลงานที่ ผ่านมาให้ อ.ส.ท. พิจารณา ถ้าเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงผลงานดีเกิน อ.ส.ท. ก็อาจจะออก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางภายในประเทศไทยให้ด้วย แต่ อ.ส.ท. ก็ไม่ได้ออกค่าใช้จ่ายใหมยนัก เพราะในแต่ละปีจะมีสื่อมวลชนเดินทางมาประเทศไทยเป็นจำนวนมากทีเดียว และงบประมาณของ อ.ส.ท. ในคานนี้ก็มิไ้มาก เช่นในปี พ.ศ. 2516 อ.ส.ท. ได้รับจัดสรรงบประมาณให้เพียง 250,000 บาท เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่ อ.ส.ท. ทำได้ก็เพียงแต่การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการเลี้ยงรับรองเป็นครั้งคราวเท่านั้น ส่วนบริษัทต่างประเทศก็ มักจะเป็นการดำเนินกิจกรรมทางคานการถ่ายทำภาพยนตร์ โดยขอให้ อ.ส.ท. อำนวย ความสะดวกในการติดต่อต่าง ๆ เช่น การขอถ่ายภาพพระราชวัง วัดพระแก้ว เป็นต้น²³

7. การจัดสร้างภาพยนตร์ ผลิตสไลด์และภาพนิ่ง เพื่อส่งไปเผยแพร่ในประเทศ ต่าง ๆ โดยผ่านสถานทูต สำนักงานสาขาของ อ.ส.ท. สายการบินต่าง ๆ เป็นต้น และ เผยแพร่ทางโทรทัศน์ในต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังให้บริการแกหหน่วยงาน ต่าง ๆ ในการยืมไปฉายและจัดแสดงในงานด้วย แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในคาน นี้ก็ยังทำได้ไม่เต็มที่ตามแผนงานมากนัก เพราะงบประมาณมีจำกัด ดังเช่น ตัวเลขใน ตารางที่ 20

²³ ข้อมูลจากฝ่ายเผยแพร่และส่งเสริมของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 20 งบประมาณในการจัดสร้างภาพยนตร์ ผลิตสไลด์และภาพนิ่ง
ปี พ.ศ. 2516-2517²⁴

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
งบประมาณในการจัดสร้างภาพยนตร์ ผลิตสไลด์และ ภาพนิ่งปี พ.ศ. 2516	1,250,000	858,351.64
งบประมาณในการจัดสร้างภาพยนตร์ ผลิตสไลด์และ ภาพนิ่งปี พ.ศ. 2517	750,000	520,377.62

จะเห็นได้ว่างบประมาณที่เสนอขอไปถูกตัดทอนลงเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นจึงทำให้
การดำเนินงานของ อ.ส.ท. ไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ เช่น ในปี พ.ศ. 2516
อ.ส.ท. ได้วางแผนในการเผยแพร่ภาพยนตร์โทรทัศน์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น
แต่ต้องตัดยุโรปออกไป เพราะงบประมาณไม่เพียงพอ เป็นต้น²⁵

8. การจัดตั้งสาขาในต่างประเทศเพื่อเป็นตัวแทนของ อ.ส.ท. ในการส่งเสริม
การท่องเที่ยวในต่างประเทศ โดยพิจารณาตั้งในประเทศที่เป็นตลาดท่องเที่ยวแหล่งใหญ่ ๆ
ตามลำดับ ซึ่งในปัจจุบันนี้ อ.ส.ท. มีสำนักงานสาขาในต่างประเทศ 4 แห่งคือ²⁶ นิวยอร์ก
ลอสแอนเจลิส ในสหรัฐอเมริกา โตเกียวในประเทศญี่ปุ่น และที่แฟรงก์เฟิร์ต ในประเทศ
เยอรมัน นับว่ายังน้อยมาก เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศบางประการแล้วจะเห็น
ว่า อ.ส.ท. มีสาขาในต่างประเทศน้อย ดังตัวเลขในตารางที่ 21 ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากข้อ

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

²⁶ เรื่องเดียวกัน.

จำกัดค่านงบประมาณนั่นเอง เพราะจำนวนงบประมาณที่ อ.ส.ท. เสนอขอไปนั้นถูกตัดทุกปีจนไม่พอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ต้องจัดสรรเงินงบประมาณด้านอื่นมาช่วย ดังนั้นความหวังที่จะเสนอของบประมาณในการขยายสำนักงานสาขายิ่งมีน้อยเพราะสาขาที่มีอยู่ก็ยังมีเงินงบประมาณที่จะใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม อ.ส.ท. ก็ยังพยายามเสนอของบประมาณไป แต่ก็ไม่ได้รับการจัดสรรให้ ดังตัวเลขในตารางที่ 22

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบจำนวนสำนักงานต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ
ปี พ.ศ. 2516²⁷

ชื่อประเทศ	จำนวนสำนักงาน
ออสเตรเลีย	17
เคนมารค	12
กรีซ	10
อิตาลี	27
ญี่ปุ่น	11
เนเธอร์แลนด์	14
ฮ่องกง	6
ไทย	4

²⁷ IUOTO, Promotional Budget of National Tourist Organization

ตารางที่ 22 งบประมาณค่าใช้จ่ายสาขาในต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2516-2517²⁸

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	จ่ายจริง
งบประมาณค่าใช้จ่ายสาขาในต่างประเทศ			
ปี พ.ศ. 2516	4,899,000	3,860,000	3,860,000
ค่าใช้จ่ายเปิดสำนักงานออสเตรเลีย	601,000	-	-
งบประมาณค่าใช้จ่ายสาขาในต่างประเทศ			
ปี พ.ศ. 2517	7,280,000	4,781,710	5,398,559

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นได้จากการดำเนินงานทางด้านการเผยแพร่โฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. นั้นยังไม่สามารถที่จะดำเนินการให้โดยตลอดตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้มากนัก เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณในการดำเนินงานเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง เพราะงบประมาณที่ อ.ส.ท. เสนอขอไปนั้นถูกตัดทอนลงเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ อ.ส.ท. ต้องจัดสรรเงินงบประมาณใหม่ให้เหมาะสมสามารถดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้นงานบางโครงการจึงต้องเลิกล้มไปและงานบางโครงการก็เกือบจะไม่เป็นโครงการต้องทำกระจายไปเล็ก ๆ น้อยเท่าที่งบประมาณจะอำนวยให้

อย่างไรก็ตาม อ.ส.ท. ก็ได้พยายามเน้นงบประมาณทางด้านการเผยแพร่โฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มากที่สุดโดยเฉลี่ย 64%²⁹ ของเงินงบประมาณทั้งหมด แต่เมื่อ

²⁸ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

²⁹ อ.ส.ท., Promotional Budget of National Tourist

Organization เอกสารอัครสำเนาของหน่วยงานสถิติ อ.ส.ท.

เปรียบเทียบกับงบประมาณของต่างประเทศบางประเทศแล้ว ค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่โฆษณา และส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ยังน้อยกว่าต่างประเทศอยู่ ดังตัวเลขในตารางที่

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบงบประมาณเผยแพร่โฆษณาส่งเสริมของบางประเทศ
ในปี พ.ศ. 2516 (๕) บ.ร.³⁰

ประเทศ	งบประมาณเผยแพร่ฯ	จำนวนนักท่องเที่ยว	งบประมาณต่อคนของนักท่องเที่ยว
อาร์เจนตินา	1,713,671	831,600	2.06
ฮ่องกง	1,154,823	1,291,950	.90
ญี่ปุ่น	1,887,000	792,000	2.38
เวียดนาม	75,648	79,219	.96
ออสเตรเลีย	3,099,180	472,124	6.57
อิสราเอล	5,123,900	661,651	7.75
ไทย	702,990	1,037,737	.68
มาเลเซีย	675,333	869,559	.78
ฟิลิปปินส์	460,000	242,811	1.90

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินงานทางด้านการเผยแพร่โฆษณาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นไปอย่างกว้างขวางตามแผนงานที่กำหนดไว้ ก็คงอาศัยความสนใจและเอาใจใส่ของ รัฐบาลที่จะเห็นความสำคัญของงานด้านนี้ โดยจัดสรรเงินงบประมาณให้เพียงพอ

³⁰International Union of Official Travel Organization,
World Tourism 1971-1973. Appendix I.

เพราะงานค่านี้นี้มีความสำคัญมากที่จะเป็นพื้นฐานในการชักจูงดึงดูดให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีผลต่อความเจริญเติบโตก้าวหน้าของการท่องเที่ยวส่วนรวมของประเทศ

2. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว

อ.ส.ท. ได้ดำเนินการรวบรวมสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่จำเป็นอยู่หลายประการ โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสมาคมองค์การต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อมูลดำเนินการวิจัย เช่นการวิจัยซึ่งดำเนินการโดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก การวิจัยโดยสมาคมอาเซียน เป็นต้น ซึ่งทำให้การวิจัยข่าวสารทางการท่องเที่ยวในประเทศไทยใช้เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ในการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่งานที่ อ.ส.ท. ดำเนินการอยู่นั้นเป็นแต่เพียงการรวบรวมข้อมูลสถิติเท่านั้น ส่วนงานด้านวิจัยได้ดำเนินการเป็นครั้งคราวตามความจำเป็นและงบประมาณที่จะอำนวยให้ โดยจ้างบริษัทต่างประเทศมาดำเนินงาน ซึ่งผลงานที่ผ่านมาของ อ.ส.ท. ในด้านรวบรวมข้อมูลสถิติทางการท่องเที่ยวนั้นพอสรุปได้ดังนี้ คือ³¹

1. รวบรวมสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว
2. รวบรวมสถิติวันพักเฉลี่ยและรายละเอียดของนักท่องเที่ยว
3. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน

เกี่ยวกับการรวบรวมสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและจำนวนวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว นั้น อ.ส.ท. ได้ดำเนินการรวบรวมตัวเลขโดยส่งพนักงานสถิติของ อ.ส.ท. ไปบันทึกและนับจากสถิติประจำวันของกองตรวจคนเข้าเมืองโดยตรง ทั้งนี้เพราะผู้ที่เดินทางจากต่างประเทศมายังประเทศไทยทุกคน จะต้องกรอกขอความต่าง ๆ ลงในแบบฟอร์มของกองตรวจคนเข้าเมืองที่เรียกว่า "บัตรขาเข้า" (Disembarkation Card) ซึ่งในบัตรนั้นนอกจากจะระบุถึงชื่อ

³¹ สมชาย นิตยกิจ, "รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย" อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 14 ฉบับที่ 11 (เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2517), หน้า 71-74.

อายุ เพศ สัญชาติ และรายละเอียดอื่น ๆ ของผู้เดินทางแล้วยังระบุถึงวัตถุประสงค์ของผู้เดินทางอีกด้วย ก็จะทำให้ทราบว่าผู้ที่เดินทางเข้ามาแต่ละคนนั้นอยู่ในชายที่จะนับรวมเป็นนักท่องเที่ยวหรือไม่ และพนักงานสถิติก็จะเลือกตรวจนับเอาเฉพาะผู้ที่อยู่ในชายที่เป็นนักท่องเที่ยวเท่านั้น โดยไม่นับรวมถึงผู้ที่เดินทางเข้ามาโดยวัตถุประสงค์อย่างอื่นที่ไม่มีความหมายถึงการเป็นนักท่องเที่ยว นอกจากนี้เมื่อผู้เดินทางแต่ละคนเดินทางออกนอกประเทศก็จะต้องกรอกขอความลงใน "บัตรขาออก" (Embarkation Card) ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกองตรวจคนเข้าเมืองก็จะคอยติดตามนำบัตรขาออกและบัตรขาเข้าของบุคคลที่มีชื่อตรงกันเก็บรวมกันไว้เป็นราย ๆ ไป ซึ่งทำให้พนักงานสถิติของ อ.ส.ท. ทราบว่า บุคคลแต่ละคนเข้ามาเมื่อวันใด เดินทางออกในวันใด ก็จะทราบระยะเวลาวันพักอยู่ในประเทศไทยของแต่ละคนโดยแน่นอนด้วย

ส่วนรายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวันนั้น อ.ส.ท. ได้ร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการสำรวจรายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวโดยวิธีจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับรายจ่ายของนักท่องเที่ยวว่าได้ใช้จ่ายไปในเรื่องใดบ้าง ในระหว่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทย และการใช้จ่ายรวมเบ็ดเสร็จทั้งสิ้นเป็นจำนวนเท่าใด แล้วส่งพนักงานนำแบบสอบถามนี้ไปทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่กำลังจะเดินทางออกจากประเทศไทย ณ ห้องผู้โดยสารขาออกที่ท่าอากาศยานดอนเมือง รวมทั้ง ณ คานตรวจคนเข้าเมืองแห่งอื่น ๆ ทั่วประเทศ โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างทำการสอบถามแก่นักท่องเที่ยว แต่ละสัญชาติ แต่ละเพศ และแต่ละวัยตามวิธีการในทางสถิติ การสำรวจดังกล่าวได้กระทำทุกวันโดยต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปี แล้วจึงนำผลที่ได้จากการสำรวจมาประเมินค่าและสรุป เป็นผลรายจ่ายของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวันโดยเฉลี่ย ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่ทุกประเทศได้ถือปฏิบัติ และยอมรับว่าเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ยิ่งกับความเป็นจริงมากที่สุด สำหรับการสำรวจรายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวนี้ อ.ส.ท. ได้ดำเนินการมาแล้ว 2 ครั้ง คือเมื่อปี พ.ศ. 2507 รายจ่ายของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวันในประเทศไทยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 30 เหรียญอเมริกัน และสำรวจครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2513-2514 ปรากฏว่า รายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นเป็น 36 เหรียญอเมริกันต่อคนต่อวัน แต่ในปัจจุบันนี้สภาวะทางด้านค่าครองชีพและการขึ้นลงของสินค้าตลาดภายในประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น อ.ส.ท. จึงได้เริ่มสำรวจ

ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอีกเป็นครั้งที่ 3 และคาดว่าค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่สำรวจครั้งใหม่นี้ จะเพิ่มสูงกว่าเดิมอย่างแน่นอน

จากตัวเลขสถิติทั้ง 3 ประการนี้จะช่วยให้ อ.ส.ท. คำนวณรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยในแต่ละปีอย่างมีหลักเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับและถือใช้ในการคำนวณโดยทั่วไป

$$\text{รายได้จากการท่องเที่ยว} = \text{จำนวนนักท่องเที่ยว} \times \text{ระยะเวลาพักเฉลี่ย} \times \text{รายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน}$$

เมื่อนำรายได้จากการท่องเที่ยวที่ได้จากการคำนวณไปเปรียบเทียบกับตัวเลขรายได้จากการท่องเที่ยวของธนาคารชาติแล้ว ปรากฏว่าใกล้เคียงกันมาก ดังตัวเลขในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวที่ อ.ส.ท. คำนวณกับของธนาคารชาติ พ.ศ. 2513-2516 (ล้านบาท)³²

พ.ศ.	อ.ส.ท.	ธนาคารชาติ
2513	2,175	2,170
2514	2,214	2,208
2515	2,718	2,718
2516	3,457	3,457

อย่างไรก็ตามการรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ในขณะนั้นสามารถรวบรวมได้เฉพาะสถิติเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าประเทศเป็นส่วนรวม ยังไม่สามารถรวบรวมสถิติ

³² อ.ส.ท. และธนาคารแห่งประเทศไทย

จำนวนนักท่องเที่ยวและรายละเอียดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่ง
อื่น ๆ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ พัทยา สงขลา หาดใหญ่ และภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งสถิติของแต่ละ
ท้องถิ่นก็มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวพอสมควร เพราะจะได้ถือเป็นข้อมูล
พื้นฐานในการตัดสินใจพัฒนาพื้นที่แต่ละแห่งต่อไป ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาค่านิยมประมาณ
จึงทำให้นำเงินมาใช้ในค่านี้ได้ไม่มากนัก นอกจากนี้ที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น ดังนั้นการรวบรวม
รวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ ของ อ.ส.ท. จึงทำไม่ได้ครบสมบูรณ์ตามหลักการ ซึ่งต่างกับบางประเทศ
ที่ได้ใช้เงินงบประมาณในการรวบรวมสถิติวิจัยต่าง ๆ มากกว่าประเทศไทย เพราะประเทศ
เหล่านั้นเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะมีการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ของประเทศในอนาคต เช่น ฮองกง ญี่ปุ่น อาร์เจนตินา เป็นต้น ดังตัวเลขที่แสดงใน
ตารางที่ 25, 26

ตารางที่ 25 งบประมาณค่าสำรวจและวิจัยนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2516-2517³³

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
ค่าสำรวจและวิจัยนักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2516	232,000	160,000
ค่าสำรวจและวิจัยนักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2517	232,000	180,000

³³ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบงบประมาณวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยวของ
บางประเทศในปี พ.ศ. 2516 (๖) บ.ร.³⁴

ประเทศ	งบประมาณวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว	งบประมาณต่อคนของนักท่องเที่ยว
อาร์เจนตินา	100,301	831,600	.12
ฮ่องกง	33,588	1,291,950	.03
ออสเตรเลีย	28,667	472,124	.06
ไทย	11,619	1,037,737	.01
มาเลเซีย	30,000	869,559	.04
ญี่ปุ่น	62,500	792,000	.08
จีน (ไต้หวัน)	19,950	824,000	.03

นอกจากนี้ อ.ส.ท.ยังได้ทำการสำรวจวิจัยทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจ้างบริษัท Business Research Limited ดำเนินการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2515 เพื่อเป็นพื้นฐานวิจัยสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งผลของการสำรวจนั้นพอสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากมาย แต่ก็มีข้อบกพร่องที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอยู่หลายประการ เช่น ความไม่ซื่อสัตย์ของธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือความ

³⁴YOTO, Loc. cit., และข้อมูลจากฝ่ายวางแผนและสถิติของ อ.ส.ท.

ไม่สะดวกของการเดินทาง ขนส่ง และสาธารณูปโภคอื่น ๆ เป็นต้น³⁵ ดังนั้นข้อมูลจากการสำรวจจึงเป็นการประเมินผลที่ได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ทำให้ทราบถึงข้อดีข้อเสียที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคตและหาทางแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วย อันนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการสำรวจสม่ำเสมอ สำหรับ อ.ส.ท. ได้ดำเนินการไปเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างบริษัทต่างประเทศมาทำการสำรวจเป็นจำนวนมาก และเงินงบประมาณในค่านส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรวบรวมวิจัยสถิติข้อมูลของ อ.ส.ท. ถูกตัดทอนลงทุกปีทำให้ไม่เพียงพอ ฉะนั้น อ.ส.ท. จึงได้ทำเป็นครั้งคราวเท่าที่งบประมาณจะอำนวยให้

ดังนั้น การดำเนินงานวิจัยและสำรวจรวบรวมข้อมูลสถิติทางการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ยังไม่สามารถดำเนินการได้กว้างขวางตามต้องการ ก็เนื่องมาจากปัญหาด้านงบประมาณเป็นสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสนับสนุนจัดสรรเงินงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดในอนาคต เพราะงานด้านนี้ นับว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะขาดเสียมิได้

3. การดำเนินงานสถานตากอากาศ 3 แห่ง

อ.ส.ท. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินงานสถานที่ตากอากาศบางแสน สถานตากอากาศเขาใหญ่ และสนามกอล์ฟบางพระ ในการอำนวยความสะดวกให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นักกอล์ฟ ทั้งในค่านที่พัก อาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนความปลอดภัยและความบันเทิง ซึ่ง อ.ส.ท. ได้ดำเนินการอย่างดีที่สุด แต่เนื่องจากสถานตากอากาศทั้ง 3 แห่งนี้เป็นงานที่ได้รับโอนมาจากสำนักงานสลากกินแบ่ง ซึ่งทำเลที่ตั้งตลอดจนการก่อสร้าง

³⁵ Business Research Ltd. A Consulting Survey of Tourist

ต่าง ๆ ใดทำไว้แล้วอย่างถาวร ดังนั้นลักษณะของงานที่จะดำเนินการต่อไปนั้น ถ้าจะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทันสมัยยิ่งขึ้น ก็จะต้องอาศัยเงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่ง อ.ส.ท. ไม่มีเงินเพียงพอที่จะดำเนินการได้ เพราะเมื่อเสนอของบประมาณไปแล้วก็ถูกตัดทุกปี ดังตัวเลขที่แสดงไว้ในตารางที่ 27, 28 จึงทำให้ อ.ส.ท. ไม่สามารถดำเนินงานให้โดยลดีเป็นที่น่าพึงพอใจได้ ซึ่งต่างกับประเทศอื่น ๆ บางประเทศที่มีการสนับสนุนการลงทุนในค่าน้อยอย่างมาก เพราะถือว่าที่พักและโรงแรมเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดรายได้ทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ปัจจุบันพื้นฐานต่าง ๆ เป็นต้น ดังข้อมูลในตารางที่ 29

ตารางที่ 27 งบประมาณรายจ่ายปี 2517 ของโรงแรมบางแสน สยามกอล์ฟ
บางพระและโรงแรมเขาใหญ่ (บาท)³⁶

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	ตัด
<u>ค่าครุภัณฑ์</u>			
โรงแรมบางแสน	340,000	50,000	290,000
• สยามกอล์ฟบางพระ	1,077,700	209,000	808,700
โรงแรมเขาใหญ่	1,269,000	390,000	879,000
<u>ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง</u>			
โรงแรมบางแสน	1,000,000	100,000	900,000
สยามกอล์ฟบางพระ	1,740,000	300,000	1,440,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,250,000	350,000	900,000

³⁶ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้	ตัด
<u>รายจ่ายอื่น ๆ</u>			
สนามกอล์ฟบางพระ	300,000	-	300,000
โรงแรมเขาใหญ่	700,000	300,000	400,000

ตารางที่ 28 งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2518 ของโรงแรมบางแสน
สนามกอล์ฟบางพระ และโรงแรมเขาใหญ่ (บาท)³⁷

รายการ	ขอไป	จัดสรรให้	ตัด
<u>ค่าครุภัณฑ์</u>			
โรงแรมบางแสน	638,000	-	638,000
สนามกอล์ฟบางพระ	786,000	390,000	396,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,633,000	431,000	1,202,000
<u>ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง</u>			
โรงแรมบางแสน	1,704,000	-	1,704,000
สนามกอล์ฟบางพระ	4,750,000	250,000	4,500,000
โรงแรมเขาใหญ่	1,140,000	740,000	400,000

37 เรืองเดียวกัน

ตารางที่ 28 (ต่อ)

รายการ	ขอไป	จัดสรรให้	ตัด
<u>รายจ่ายอื่น ๆ</u>			
สนามกอล์ฟบางพระ	300,000	-	300,000
โรงแรมเขาใหญ่	300,000	300,000	-

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบงบประมาณในการลงทุนส่งเสริมการท่องเที่ยวของบาง
ประเทศปี ค.ศ. 1971-1973 (฿)³⁸

รายการ	1973/74	1972/73	1971/72
<u>ประเทศโคลัมเบีย</u>			
Hotels	2,137,000	2,889,000	1,479,000
Motels	80,000	19,000	65,000
บริการสาธารณูปโภค	335,000	770,000	1,505,000
ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวและ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ	478,000	476,000	750,000
	<u>2,980,000</u>	<u>4,154,000</u>	<u>3,799,000</u>

³⁸ IUOTO, op. cit., p. 41, 73 and 158.

ตารางที่ 29 (ต่อ)

รายการ	1973/74	1972/73	1971/72
<u>ประเทศไทย</u>			
Hotels	680,000	766,666	1,426,000
Camping Sites	3,575,666	2,065,000	1,437,000
บริการสาธารณสุขโลก	9,136,666	6,523,000	6,279,866
ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวและ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ	57,507,033	16,145,333	18,185,133
	<u>69,900,365</u>	<u>25,499,999</u>	<u>27,328,999</u>
<u>ประเทศฟิลิปปินส์</u>			
Hotels	-	100,000	200,000
Boarding Houses	300,000	200,000	-
	<u>300,000</u>	<u>300,000</u>	<u>200,000</u>

นอกจากนี้ อ.ส.ท. ก็ยังได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือในการจัดและดำเนินงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชนเป็นครั้งคราว ส่วนความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนนั้น อ.ส.ท. ไม่มีอำนาจตามกฎหมายและเงินงบประมาณที่จะดำเนินการได้ และการส่งเสริมการลงทุนของธุรกิจเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยในขณะนี้ยังกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการและองค์การต่าง ๆ คือ ประเทศไทยมีการกระตุ้นส่งเสริมให้ธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปลงทุน ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการให้สิทธิพิเศษ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

เป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาส่งเสริมค่านิยมเงินกู้ เพื่อการลงทุน แต่เนื่องจากหน่วยงานทั้งสองเป็นหน่วยงานที่ประเมินผลและพิจารณาโครงการทุกประเภท จึงทำให้ผู้ประสงค์จะลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะได้รับการพิจารณาและรับเงินกู้ไม่มากนัก ซึ่งนับตั้งแต่บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมตั้งขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2514 รวม 11 ปีนั้น บริษัทได้ให้เงินกู้เพื่อก่อสร้างโรงแรมรวมทั้งสิ้น 8 รายเท่านั้น³⁹ ต่างกับบางประเทศ เช่นอิสราเอล อินเดีย มาเลเซีย ที่เห็นความสำคัญในการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและความจำเป็นที่ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก จึงได้จัดตั้งบริษัทพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติขึ้น ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาและการให้เอกชนกู้ยืมเงินไปลงทุนโดยเฉพาะ ซึ่งบริษัทนั้นจะทำหน้าที่เป็นลูกมือให้แก่หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของชาติ⁴⁰ โดยปฏิบัติหน้าที่คล้ายคลึงกับธนาคารโดยทั่วไป เพียงแต่งานของธนาคารนี้เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ถ้าการดำเนินงานทางด้านสถานตากอากาศทั้ง 3 แห่งของ อ.ส.ท.นี้ได้รับการสนับสนุนทางด้านเงินงบประมาณอย่างจริงจังจากรัฐบาลดังเช่นต่างประเทศแล้ว ก็อาจจะทำให้การดำเนินงานได้ผลดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก็เป็นที่แน่นอน ส่วนในด้านการช่วยเหลือแนะนำและส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวของเอกชนนั้น อ.ส.ท.ได้ดำเนินการเป็นครั้งคราวไม่สม่ำเสมอเกี่ยวกับการให้คำแนะนำและร่วมมือเท่านั้น ส่วนทางด้านเงินทุนก็อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น เพราะ อ.ส.ท.มีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณและอำนาจตามกฎหมาย ตลอดจนกำลังเจ้าหน้าที่ด้วย

4. การเข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ

ปัจจุบันนี้ อ.ส.ท.ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในสหพันธ์และสมาคมต่าง ๆ 6 แห่ง

³⁹บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, "รายงานประจำปี พ.ศ. 2515" หน้า 46.

⁴⁰Chaim H. Klein, op. cit., p. 250.

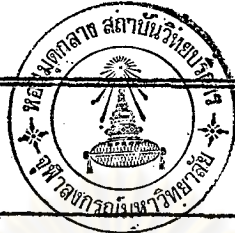
ด้วยกันคือ สหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (Pacific Area Travel Association = PATA) สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคตะวันออก (East Asia Travel Association = EATA) สมาคมตัวแทนบริษัทนำเที่ยวอเมริกัน (American Society of Travel Agent = ASTA) องค์การท่องเที่ยวแห่งโลก (World Travel Organization = WTO) สมาคมส่งเสริมการประชุมระหว่างประเทศ (International Congress and Convention Association = ICCA) สมาคมสหพันธ์การประชุมนานาชาติ (Union of International Association = UIA)⁴¹ ซึ่งการเข้าร่วมในสมาคมและสหพันธ์เหล่านี้ได้ให้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทางด้านวิชาการ ประสบการณ์ ข้อมูล สถิติตัวเลขต่าง ๆ ตลอดจนการร่วมมือกันโฆษณาเผยแพร่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน และแต่ละสหพันธ์หรือสมาคมก็ได้จัดให้มีการประชุมขึ้นทุกปี เช่น การประชุมของ PATA, EATA เป็นต้น ทำให้ได้รายละเอียดข้อมูลที่ เป็นประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์จากการประชุม

แถบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการไปร่วมประชุมสัมมนา อบรม ศึกษาและดูงานในต่างประเทศของ อ.ส.ท.ที่เสนอขอไปในแต่ละปีนั้นถูกตัดทอนลงเป็นจำนวนมากทุกปี ดังตัวอย่างรายละเอียดของปี พ.ศ. 2516-2517 ในตารางที่ 30

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴¹ อ.ส.ท., งบประมาณคาบารุงสมาคม เอกสารอัครสำเนาของฝ่ายงบประมาณ การบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 30 งบประมาณค่าใช้จ่ายไปร่วมประชุม สัมนา อบรม ศึกษาและ
 ปฏิบัติงานในต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2516-2517⁴²

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
ค่าใช้จ่ายไปร่วมประชุม สัมนา อบรม ศึกษาและ ปฏิบัติงานในต่างประเทศปี พ.ศ. 2516	932,000	550,000
ค่าใช้จ่ายไปร่วมประชุม สัมนา อบรม ศึกษาและ ปฏิบัติงานในต่างประเทศปี พ.ศ. 2517	1,243,000	600,000

ฉะนั้น เมื่อมีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณเช่นนี้ อ.ส.ท. จึงต้องจัดเจ้าหน้าที่ไปประชุม
 สัมนาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น และส่วนใหญ่จะเป็นระดับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ
 และหัวหน้าส่วนเป็นบางครั้ง สำหรับการอบรม ศึกษาและปฏิบัติงานในต่างประเทศนั้น มีโอกาส
 น้อยมากที่จะจัดส่งเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ไปหาประสบการณ์และความรู้มาเป็นแนวทาง
 ในการปรับปรุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. ให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับต่างประเทศ
 เพราะต้องใช้เงินงบประมาณส่วนใหญ่ไปในการประชุม สัมนา ฉะนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับ
 จากงานด้านนี้จึงไม่ได้ผลเต็มที่นัก

5. อื่น ๆ

นอกจากงานหลักทั้ง 4 ประการที่ อ.ส.ท. ดำเนินการอยู่แล้ว อ.ส.ท. ยังได้
 พยายามเริ่มดำเนินงาน ในด้านที่เห็นว่า จำเป็นและสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
 แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกำหนดไว้แต่ไม่ชัดเจน และมีระบุไว้ใน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 และ 3 ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้บ้างแต่ก็ไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังมากนัก ดังนั้น การดำเนินงานที่ผ่านมาจึงเป็นแต่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น คือ⁴³

- ก. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ
- ข. การฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว
- ค. การสำรวจและพัฒนาปัจจัยทางการท่องเที่ยว

ก. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ อ.ส.ท. ได้พยายามริเริ่มวางแผนหลักการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2516 ที่จังหวัดภูเก็ต โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการและขอความร่วมมือเยี่ยมเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการและสถาบันธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องของมาร่วมปฏิบัติงาน⁴⁴ ทั้งนี้เพราะ อ.ส.ท. ขาดเงินงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ อันได้แก่ ทางด้านการโรงแรม การท่องเที่ยว เศรษฐกิจ สถาปนิก วิศวกร เป็นต้น จึงทำให้การดำเนินงานดังกล่าวนี้กระทำเฉพาะครั้งคราว เนื่องจากไม่อาจจะขอยืมตัวบุคคลจากหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติงานเป็นประจำการได้ ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัวและไม่ได้ผลเต็มที่นัก

ดังนั้น ในด้านการวางแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศ อ.ส.ท. จึงได้เสนอขอของบประมาณจากรัฐบาลในการว่าจ้างบริษัทต่างประเทศมาเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่ง อ.ส.ท. ต้องใช้เวลา 3 ปีในการสะสมเงินให้เพียงพอกับการว่าจ้าง คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 - 2518 ทั้งนี้เพราะในปี พ.ศ. 2515 อ.ส.ท. ได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านนี้ จึงได้เสนอขอเงินงบประมาณไปทั้งหมด แต่รัฐบาลไม่ได้จัดสรรให้ ดังนั้น อ.ส.ท. จึงได้แบ่งยอดเงินจำนวนนั้นออกเป็นยอดเล็ก ๆ หลาย ๆ ยอดเพื่อเสนอขอของบประมาณเป็นปี ๆ ไปดังนี้

⁴³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พ.อ. สมชาย ธีรฤทธิกิจ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2518

⁴⁴ คำสั่ง อ.ส.ท. ที่ 113/2516 เรื่อง ให้พนักงานเดินทางไปปฏิบัติงานในโครงการสำรวจเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 31 งบประมาณเพื่อการจัดทำแผนหลักการท่องเที่ยวระดับชาติ⁴⁵

พ.ศ.	เสนอขอ	จัดสรรให้
2515	1,084,000	-
2516	600,000	500,000
2517	700,000	700,000
2518	100,000	20,000

ซึ่งต่ำกว่ารัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและจัดสรรเงินงบประมาณให้ตั้งแต่ปีแรกที่เสนอไป ก็อาจจะทำให้การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของประเทศไทยก้าวหน้าไปมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้ เพราะการวางแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาตินี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญและเป็นหลักในการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายเดียวกันและได้ผลประโยชน์สูงสุด

ข. การฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว เกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว นั้น แม้จะมีสถาบันการศึกษาทางราชการและธุรกิจเอกชนเปิดหลักสูตรดำเนินการสอนอยู่บ้าง อาทิ ที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใคเปิดสอนวิชาหลักการท่องเที่ยวและการบริหารโรงแรม และที่วิทยาลัยเทคนิคก็มีการเปิดสอนวิชาการโรงแรม วิชาบริการทางคานักตาคาร แต่การดำเนินงานของสถาบันเหล่านี้ยังมีได้เป็นไปอย่างจริงจังกว้างขวางเต็มที่เหมือนดังในต่างประเทศ เช่นที่ Cornell และฮาวาย ได้จัดตั้งขึ้นเป็นคณะเปิดสอนวิชาชีพทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เป็นต้น ดังนั้นแรงงานที่ได้มาตรฐานผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยวของไทยจึงมีไม่มากนัก

สำหรับ อ.ส.ท. นั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานด้านนี้ จึงได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ พนักงานโรงแรมและภัตตาคาร ซึ่งผลงานที่ผ่านมาของ อ.ส.ท. พอสรุปได้ดังนี้คือ

⁴⁵ งบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

⁴⁶ อ.ส.ท. "เที่ยวเมืองไทยเพื่อกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ชนบท",

-ระหว่างปี พ.ศ. 2504-2517 รวมมีอยู่กับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย จัดการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ชนรวม 11 รุ่น มีผู้สำเร็จการอบรมทั้งสิ้น 1,936 คน

-ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2518 จัดการอบรมฯ ร่วมกับคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรรวม 2 รุ่น มีผู้สำเร็จการอบรม 154 คน

-ปี พ.ศ. 2516 จัดการอบรมร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 รุ่น มีผู้สำเร็จการอบรม 43 คน

นอกจากนี้ อ.ส.ท. ยังได้คำนึงถึงปัญหาด้านแรงงานที่ได้มาตรฐานและมีความชำนาญที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในโรงแรมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริการภัตตาคาร อ.ส.ท. จึงได้ริเริ่มจัดการฝึกอบรมวิชาการโรงแรมในระดับต่าง ๆ และจัดการฝึกอบรมพนักงานบริการภัตตาคารขึ้น ซึ่งผลงานของ อ.ส.ท. ที่ดำเนินการมาแล้วมีดังนี้คือ⁴⁷

-การฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและสัมมนาวิชาการโรงแรมในระดับต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดรวม 9 ครั้ง มีผู้สำเร็จการอบรมรวมทั้งสิ้น 1,043 คน

-การอบรมพนักงานบริการภัตตาคารทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 7 ครั้ง มีผู้สำเร็จการอบรมรวมทั้งสิ้น 576 คน

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมให้ได้มาตรฐานนั้นยังมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการต่าง ๆ เช่น ในปี พ.ศ. 2517 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาสู่ประเทศไทยถึง 1,107,392 คน⁴⁸ แต่มีมัคคุเทศก์ที่ได้รับการฝึกอบรมมีเพียง 2,133 คน และในจำนวนนี้มีผู้เข้าทำงานเป็นมัคคุเทศก์ประมาณ 60% เท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นอัตราส่วนที่น้อยมากทั้งนี้ก็เพราะขาดกฎหมายควบคุมบังคับให้บริษัทนำเที่ยว

47 เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

48 เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ต้องรับมรดกเทศกที่มีคุณวุฒิเข้าทำงาน ฉะนั้นจึงสมควรที่รัฐบาลจะช่วยแก้ไขอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้มรดกเทศกเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณที่ได้มาตรฐานหรือดีกว่าประเทศอื่น เพราะเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะดึงดูดให้ชาวต่างประเทศ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอีก

ส่วนแรงงานทางด้านปฏิบัติงานในโรงแรมนั้นก็ได้มีการอบรมไปเป็นจำนวนมากเหมือนกัน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนห้องของโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวดังตัวเลขในปี พ.ศ.

2517⁴⁹

กรุงเทพฯ	9,861	ห้อง
พัทยา	2,385	ห้อง
เชียงใหม่	2,270	ห้อง
นครราชสีมา	1,668	ห้อง
หาดใหญ่	982	ห้อง
อุตรธานี	858	ห้อง
อุบลราชธานี	702	ห้อง
ภูเก็ต	475	ห้อง

จำนวนโรงแรมที่ได้รับการส่งเสริมและกำลังสร้างอยู่ในขณะนี้

กรุงเทพฯ ประมาณ	1,022	ห้อง
ต่างจังหวัด	1,493	ห้อง

ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการ อันได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณความร่วมมือจากหน่วยงานและธุรกิจท่องเที่ยวในการฝึกอบรมและเชื่อถือในคุณภาพของบุคคลที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วและยอมรับเข้าทำงาน ตลอดจนปัญหาด้านกฎหมายควบคุมธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น ฉะนั้นในขณะที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกำลังเจริญเติบโตแต่ขาดแคลนแรงงานที่ได้มาตรฐานในการให้บริการ ก็จะทำให้ความดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามา

ท่องเที่ยวในประเทศลดลงได้ จึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินงานในด้านนี้อย่างกว้างขวาง โดยจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งล่าช้าตั้งแต่ อ.ส.ท. แต่เพียงฝ่ายเดียวก็ทำไม่ได้ ผล เพราะเป็นงานที่กว้างขวางมากและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน นอกจากจะได้รับการสนับสนุนร่วมมือประสานงานอย่างเต็มที่จากรัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ และธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น

ค. การสำรวจและพัฒนาปัจจัยทางการท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยทางการท่องเที่ยว นั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน แต่การดำเนินงานของ อ.ส.ท. จะเน้นหนักไปทางด้านการศึกษา และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพราะแต่เดิมนั้น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย มักจะรู้จักประเทศไทยเพียงกรุงเทพฯ แห่งเดียวเท่านั้น มีเพียงส่วนน้อยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในชนบท ทั้งนี้ก็เพราะยังไม่มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชนบทที่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นั้นเอง ซึ่งถ้าหากว่ามีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชนบทแล้ว นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็จะมีเวลาพักอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นด้วย

การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวนั้นกระทำได้หลายรูปแบบ อาจจะใช้งานประเพณีของท้องถิ่นชนบทนั้น ๆ ขึ้นมาเป็นหลักในการพัฒนาได้ เช่น งานช้างจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเคยเป็นงานที่จังหวัดจัดกันเองเป็นการภายใน แต่ อ.ส.ท. เห็นว่า งานนี้มีผู้ทางที่จะส่งเสริมพัฒนาให้เป็นงานระดับชาติที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เดินทางมาสู่เมืองไทยได้ จึงร่วมงานกับคณะกรรมการ จังหวัดสุรินทร์ จัดงานแสดงของช้างขึ้น ผลก็ปรากฏว่างานนี้ได้มีชื่อเสียงไปทั่วโลกจนทุกวันนี้ นอกจากนี้ก็ยังอาจจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติอันสวยงาม อากาศอันเย็นสบายและวัฒนธรรมประเพณีอันน่าสนใจเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติแห่งที่ 2 รองจากกรุงเทพฯ ซึ่งทำให้เชียงใหม่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติอย่างสมบูรณ์แบบ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยก็มักจะไปเที่ยวเชียงใหม่ด้วย⁵⁰

50 เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

ผลจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นั้น นอกจากจะช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวพักอยู่ในประเทศไทยได้นานขึ้น และก่อให้เกิดรายได้เงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีความเจริญก้าวหน้า ประชากรมีฐานะความเป็นอยู่และเศรษฐกิจดีขึ้นด้วย ดังนั้น อ.ส.ท. จึงได้พยายามที่จะสำรวจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคชนบทต่าง ๆ ทั่วทุกภาค เพราะแต่ละภาคมีสถานที่ท่องเที่ยวอันน่าสนใจแตกต่างกันไปแต่ยังขาดการพัฒนาเผยแพร่และการอำนวยความสะดวกไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ อ.ส.ท. จึงได้ริเริ่มจัดขบวนนำเที่ยวในทำนองบุกเบิกไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ คือ ขบวน อ.ส.ท. ท่องเหนือ ขบวน อ.ส.ท. เยือนอีสาน และขบวน อ.ส.ท. ล่องใต้ นำนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชนบทเพื่อให้ชาวท้องถิ่นตื่นตัวในธุรกิจการท่องเที่ยว⁵¹ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานของ อ.ส.ท. ในค่านับเป็นแต่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น เพราะ อ.ส.ท. ได้ทำหน้าที่เพียงการสำรวจสถานที่น่าเที่ยว ปุชนีย์สถาน โรงแรมหรือสถานที่พักรับรองต่าง ๆ ภายในประเทศ และจัดทำรายงานเสนอแนะทางราชการและผู้เกี่ยวข้องให้ปรับปรุงซ่อมแซมหรือแก้ไขให้เขาอยู่ในคุณภาพและมาตรฐานที่พึงควรในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว⁵²

สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงนั้นเป็นงานที่กว้างขวางมากเพราะต้องพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก บริการต่าง ๆ ตลอดจนการเสริมสร้าง ทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานจากหน่วยงานต่าง ๆ อำนาจตามกฎหมายและเงินงบประมาณเป็นจำนวนมากในการดำเนินงาน แต่ อ.ส.ท. ไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินงานค่านับนี้ และความร่วมมือประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีไม่มากนัก ตลอดจนเงินงบประมาณในการ

51 เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

52 คำสั่งที่ 228/2512 เรื่องการแบ่งส่วนงานขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ดำเนินงานของ อ.ส.ท. ก็ถูกตัดทอนลงเป็นจำนวนมากทุกปี จึงทำให้ อ.ส.ท. ไม่สามารถที่จะดำเนินค่านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ นอกจากการสำรวจแล้ว เสนอแนะแผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

สำหรับการเสนอขอเงินงบประมาณในค่านั้น อ.ส.ท. ได้เสนอขอไปไม่มากนัก เพราะเล็งเห็นถึงหน้าที่รับผิดชอบที่จะปฏิบัติได้นั้นไม่กว้างขวาง ทำได้แค่เพียงการสำรวจเท่านั้น อย่างไรก็ตามงบประมาณที่ อ.ส.ท. เสนอขอไปก็ยังคงถูกตัดทอนลงทุกปีจนไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ดังข้อมูลในตารางที่ 32, 33

ตารางที่ 32 งบประมาณค่าสำรวจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2516-2517⁵³

รายการ	เสนอขอ	จัดสรรให้
ค่าสำรวจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2516	160,000	80,000
ค่าสำรวจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2517	400,000	200,000

⁵³ ข้อมูลจากฝ่ายงบประมาณและการบัญชีของ อ.ส.ท.

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนงานด้านการสำรวจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2516-2517⁵⁴

แผนงาน	การดำเนินงาน
<u>พ.ศ. 2516</u>	
1. สำรวจบางจังหวัดในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อให้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตรงตามความเป็นจริงไม่ลำเอียง ทันต่อเหตุการณ์	1. ไม่ได้ดำเนินการ
2. สำรวจเพื่อพัฒนา (เกาะสมุยและจังหวัดแก่งปั้ง ทะเลดานตะวันตกของอ่าวไทย)	2. ดำเนินการ
<u>พ.ศ. 2517</u>	
1. จัดทำข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในบางจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลง	1. ทำข่าวสารเกี่ยวกับภาคอีสาน
2. สำรวจเพื่อพัฒนาปัจจัยการท่องเที่ยว (ทุกจังหวัดในภาคใต้)	2. ทำได้แต่ทุ๊กเกิด สงขลา และพัทลุง เท่านั้น

ตั้งนั้นงานในด้านการสำรวจและพัฒนาปัจจัยทางการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. จึงได้ดำเนินการไปเพียงเล็กน้อย เพราะมีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ อันได้แก่ปัญหาด้านอำนาจตามกฎหมาย ความร่วมมือประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาด้านเงินงบประมาณ จึงทำให้ อ.ส.ท. ดำเนินการแต่ด้านการสำรวจแล้ว เสนอแนะหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับท่านนั้น อย่างไรก็ตามงานสำรวจที่ดำเนินการอยู่นี้ยังประสบอุปสรรคและปัญหา
 คำนงงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้
 ฉะนั้น เพื่อผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเผยแพร่ประเทศไทยในต่างประเทศ
 และโน้มน้าวชาวต่างประเทศให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ก็ควรที่จะรีบหาทาง
 ขจัดอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเสีย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างกว้างขวางบรรลุ
 เป้าหมายที่กำหนดไว้

และเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของ อ.ส.ท. กับหน้าที่รับผิดชอบที่
 กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาแล้ว จะเห็นได้ว่า อ.ส.ท. ยังไม่สามารถที่จะดำเนินงานได้
 ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ดังข้อมูลในตารางเปรียบเทียบที่ 34 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. มีบางประการที่ อ.ส.ท. ไม่ได้ดำเนินการเลย เช่น การพัฒนาบูรณะสถานที่
 ท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการดำเนินงานด้านนี้ต้องอาศัย งบประมาณเป็นจำนวนมาก
 อำนาจตามกฎหมายและความร่วมมือประสานงานจากหลายหน่วยงาน ซึ่ง อ.ส.ท. ยังขาด
 ปัจจัยเหล่านี้ จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการได้

2. การดำเนินงานของ อ.ส.ท. ตามหน้าที่รับผิดชอบในพระราชกฤษฎีกานั้น
 อ.ส.ท. ไม่สามารถดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากปัญหาด้าน
 งบประมาณเป็นสำคัญ ดังข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้ในตอนต้นของบทนี้ ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับ
 จากการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. จึงไม่ได้ผลสูงสุดตามเป้าหมายที่
 กำหนดไว้ในแผนงาน

3. มีงานบางประการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในหน้าที่รับผิดชอบของ อ.ส.ท. ตาม
 พระราชกฤษฎีกา แต่ อ.ส.ท. เห็นว่าสำคัญและจำเป็นจึงได้ริเริ่มดำเนินงานขึ้น เช่น
 การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว การวางแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ
 การฝึกอบรมวิชาชีพทางการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้ต้องอาศัยเงิน
 งบประมาณและความร่วมมือประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอันมาก แต่เนื่องจาก
 หน้าที่เหล่านี้ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา จึงทำให้การดำเนินงานไม่กว้างขวางเท่า
 ที่ควร เพราะประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอและความร่วมมือประสานงานจาก
 หน่วยงานต่าง ๆ

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกากับ
ผลการดำเนินงานของ อ.ส.ท.

วัตถุประสงค์ตามพระราชกฤษฎีกา	ผลการดำเนินงานของ อ.ส.ท.
1. ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของชาติและเผยแพร่ประเทศไทยในค่านิยมธรรม ศิลปกรรม ประเพณี นาฏศิลป์ การกีฬา และกิจการอย่างอื่นอันจะเป็นการชักจูงหรือเป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว	1. โฆษณาเผยแพร่และส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. คิดคักร่วมมือกับองค์การหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกราชอาณาจักร	2. การเข้าร่วมในสหพันธ์หรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนานาชาติ
3. ดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริมหรือบูรณะสถานที่อันเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว	3. การสำรวจและพัฒนาปัจจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
4. ช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือในการจัดและดำเนินงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเอกชน	4. การดำเนินงานสถานตากอากาศ
5. ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกรณีที่เอกชนไม่สามารถจะกระทำได้โดยตรง หรือในกรณีที่ทางราชการมอบหมาย	3 แห่ง
6. ประกอบธุรกิจอื่น ๆ อันเกี่ยวแก่หรือเพื่อประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	5. การวิจัยและรวบรวมสถิติทางการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของ อ.ส.ท. กับ หน้าที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง อ.ส.ท. แล้วจะเห็นว่า อ.ส.ท. ยังไม่สามารถที่จะดำเนินงานให้ครบตามพระราชกฤษฎีกาได้ และที่ดำเนินงานไปแล้วนั้นก็ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้กว้างขวางเต็มที่ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาค่างบประมาณเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของ อ.ส.ท. จึงไม่ได้ผลสูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงาน และเมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของ อ.ส.ท. กับหน้าที่อันควรรับผิดชอบของรัฐบาลในบทที่ 2 แล้ว อ.ส.ท. ก็ยังดำเนินงานได้น้อยลงไปอีก เพราะ อ.ส.ท. ไม่สามารถดำเนินงานให้ครบตามหน้าที่รับผิดชอบในพระราชกฤษฎีกาได้ ทั้ง ๆ ที่หน้าที่รับผิดชอบในพระราชกฤษฎีกาก็ยังกำหนดไว้ไม่ครบตามหน้าที่อันควรรับผิดชอบของรัฐบาล ฉะนั้นผลการดำเนินงานของ อ.ส.ท. ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแทนรัฐบาลนั้นนับได้ว่า เป็นแต่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น

ซึ่งตามสภาพการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น ยังมีอนาคตที่จะก้าวหน้าต่อไปได้ไกลอีกเป็นอันมาก อันเนื่องมาจากการที่มีข้อจำกัดชี้ชัดขึ้นในเรื่องทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากประเทศที่เจริญทางการท่องเที่ยวทั้งหลาย เช่น สวิตเซอร์แลนด์ สเปน เม็กซิโก อิตาลี หรือฝรั่งเศส ฉะนั้นหากได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวกันอย่างแท้จริงมิใช่เป็นแต่เพียงการเริ่มต้นเหมือนปัจจุบันแล้ว อนาคตทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยก็จะไม่มีวันสิ้นสุด ซึ่งรัฐบาลควรจะสนใจและสนับสนุนให้มีความสำคัญต่องานส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาคูสมรรถต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะช่วยรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะการขาดดุลการค้าแตกต่างประเทศปีละประมาณ 10,000 ล้านบาทในขณะนี้ ก็อาจจะนำเอารายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเข้ามาช่วยแก้ไขได้ไม่ยากนัก ถ้ารัฐบาลสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังตามข้อกำหนดสมมติฐานของ คอกเคอร์ บูลลอกัส ซึ่งอาจจะมียักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเกินกว่า 3 ล้านคนในปี พ.ศ. 2522 ก็เป็น 3 เท่าของปี พ.ศ. 2516 จึงอาจจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 10,000

ด้านบาทเศษในรูปเงินตราต่างประเทศที่สามารถนำมาแก้ไขภาวะการขาดดุลการค้าตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย⁵⁵ ได้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁵พ.อ. สมชาย หิรัญกิจ, "รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย," อนุสาร อ.ส.ท., ฉบับที่ 11, ปีที่ 14 (มิถุนายน, พ.ศ. 2517), หน้า 78.